

Téma přednášky:
**Komerční sexuální zneužívání
dětí z lidsko-právního pohledu**

Prezentující:
Agáta Marková
Alžběta Pospíšilová
Vojtěška Hervertová

Struktura přednášky

- **Definice lidských práv**
- **Paradigma lidské důstojnosti v právním systému**
 - pojem v mezinárodním právu
 - pojem v ústavním principu (Ústava ČR)
- **Práva dítěte:**
 - Jako součást mezinárodních dokumentů,
 - Úmluva o právech dítěte, Opční protokol, Periodická zpráva ČR a komerční sexuální zneužívání dětí, Národní strategie prevence násilí na dětech ČR na období 2008-2018
- **Světové vrcholné schůzky o dětech a plány činnosti**
 - Světová deklarace o přežití dětí a jejich ochraně a rozvoji (OSN, New York, 1990)
 - Konference „A world fit for children“ (OSN, New York, 2002)
 - Tři světové kongresy – Stockholm, Yokohama, Rio de Janeiro

Moderní pojetí lidských práv

- **Obsah LP:** Označují základní práva, která náleží každému člověku. LP jsou vrozená, nezadatelná, nezcizitelná, nedotknutelná a nepromlčitelná.
- **Dělení LP:** občanská a politická práva (např. názorová svoboda, politická práva), sociální, hospodářská a kulturní práva (např. právo na práci, bydlení, vzdělání) a solidární práva (např. právo na rozvoj, na mír, životní prostředí – vyžadují mezinárodní spolupráci).
- **Původ LP:** duchovní kořeny (antická řecká filozofie, judaismus resp. křesťanství, osvícenství – přirozená LP), 2 revoluce – francouzská a americká (ústavní zakotvení LP); hrůzy 2. svět. války (vznik OSN a mezinárodních smluv).
- **Základ LP:** eticko-normativním základem je lidská důstojnost či důstojnost osoby

Znaky lidských práv

- **Vrozená a nezvratná** (nejsou získaná ani propůjčená – oprávnění pouze lidským bytím)
- **Předstátní** (původ před vznikem státu, LP neuděluje stát, nýbrž je má chránit)
- **Individuální** (středem je jednotlivec, kolektivní ochrana práv musí prospívat jednotlivci)
- **Rovná** (zákaz diskriminace na základě speciálních znaků či výkonů, rovnost v zacházení)
- **Morální** (idea lidských práv má morální východisko)
- **Právní** (odlišnost slabých a silných práv, aspekt vymahatelnosti)
- **Univerzální** (nejprve nárok platnosti, až potom uznání nároku nezávislého na kulturním či místním kontextu)
- **Fundamentální** (chrání se pouze fundamentálně důležité oblasti života plus LP nejsou statická, ale otevřená pro změnu)
- **Vzájemně závislá** (LP se vzájemně podmiňují)
- **Kritická** (kritický stimul trvalé změny)

Ochrana lidských práv

- **Nástroje na ochranu LP:** formulace (konference) a ratifikace mezinárodních úmluv, jejich implementace do národní legislativy, monitorování dodržování ustanovení těchto úmluv a vymahatelnost těchto práv na národní úrovni, reakce na porušování LP, preventivní programy a kampaně, předkládání a vyhodnocování národních zpráv včetně úpravy politik na národní i místní (lokální) úrovni
- **Instituce na ochranu LP:**
 - **Mezinárodní:** OSN - Vysoký komisař OSN pro lidská práva, Evropský soud pro lidská práva ve Štrasburgu, Rada Evropy, OBSE, **EU:** Ombudsman EU, globální platnost lidských práv v jednání s non-EU countries, 2.pilíř EU (společná zahraniční a bezpečnostní politika – vč. respektování lidských práv a základních svobod)
 - **ČR:** Ombudsman, Zmocněnec vlády ČR pro lidská práva, Rada vlády pro lidská práva, orgány činné v trestním řízení, orgány sociálně-právní ochrany dětí, soudy, NNO atd.
- **Podpora a ochrana LP:** vládní programy, kampaně, informovanost a vzdělávání úředníků státní správy, alokace finančních prostředků pro lidsko-právní NNO a občanské iniciativy, zadávání studií, participace ohrožených skupin na rozhodovacích procesech, výchova k lidským právům

Klasifikace mezinárodních organizací na ochranu lidských práv

- **Podle teritoriální působnosti:**
 - celosvětové - OSN a její specializované organizace (ILO, WHO, UNESCO, UNICEF, UNHCR, UNDP, IBRD - Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj atd.)
 - regionální - Rada Evropy, Evropská Unie, OBSE
- **Podle členské základny:**
 - státní (vládní) - OSN, Rada Evropy, EU
 - nestátní - např. také ILO (částečně), stavovské organizace (např. Mezinárodní asociace sociálního zabezpečení, Mezinárodní asociace sociálních pracovníků IASW), zájmové platformy (CAT, COATNET), bezpečnostní spolupráce (např. Interpol)
 - mezivládní (např. Mezinárodní organizace pro migraci) – prezidentská smlouva, statut diplomatické mise

Terminologický slovník mezinárodních dokumentů

- **OSN: vydává ÚMLUVY - pakty (Covenants), opční protokoly k úmluvám (Optional protocols), charty (Charters), rezoluce (Resolution), deklarace (Declarations), standardy (Standards)**
- **EU: vydává nařízení (Regulations), směrnice (Directions), rozhodnutí (Decisions), stanoviska (Positions) a doporučení (Recommendations).**

Právní síla jednotlivých dokumentů EU I.

- Primární právo EU je reprezentováno zakládajícími smlouvami ve znění jejich posledních novel. Jsou to tedy zakládající smlouvy všech tří společenství (ESUO, EHS a Euratomu) a Smlouva o EU (neboli Maastrichtská smlouva).
- Smlouva o ESUO - 18. dubna 1951
- Římská smlouva o EHS - 1. ledna 1958
- Římská smlouva o ESAE 1. ledna 1958
- Smlouva o Evropské unii - Maastrichtská smlouva

Právní síla jednotlivých dokumentů EU II.

- **Sekundární právo** je tvořeno tzv. právními akty přijímanými orgány Společenství. Ty mají podobu nařízení, směrnic, rozhodnutí a stanoviska a doporučení.
- **Nařízení** jsou obecně a přímo závazné pro všechny členské státy. Jsou ustanoveny na úrovni EU a platí v ní. Pokud by byli v rozporu s právem některého členského státu, pak mají přednost.
- **Směrnice** jsou implementována přímo do práva členských států. Vydání směrnice o čemsi znamená, že členské státy jsou povinny upravit svoji legislativu, aby se se směrnicí shodovala. Přitom nezáleží na tom, jakým způsobem. Tedy některý stát může pouze upravit stávající zákon, některý stát může vydat nový zákon, některý stát může vydat vyhlášku. Tím je dosaženo vysoké pružnosti, ale mohou vznikat rozpory např. při pozdním implementování či nejednotnosti výkladu směrnice od EU a od onoho státu.
- **Rozhodnutí** přijímaná orgány EU jsou rovněž závaznými právními akty, vztahují se však pouze na ty členské státy, firmy nebo jednotlivce, jimž jsou adresována. Od nařízení se liší tím, že nemají obecnou platnost, od směrnic tím, že nemusejí být převáděna do národního práva.
- **Stanoviska a doporučení** nejsou na rozdíl od nařízení, směrnic a rozhodnutí právně závazná. Jedná se o cosi jako "bylo by dobrá, kdybyste tu udělali".

Česká republika

- Rada vlády ČR pro lidská práva
- je poradním orgánem vlády České republiky pro otázky ochrany lidských práv a základních svobod osob v jurisdikci České republiky. Sleduje dodržování a naplňování Ústavy České republiky, Listiny základních práv a svobod a dalších právních norem upravujících ochranu a dodržování lidských práv a základních svobod. Rada dále sleduje vnitrostátní plnění mezinárodních závazků České republiky v oblasti ochrany lidských práv a základních svobod, zejména závazků plynoucích z:
 - Mezinárodního paktu o občanských a politických právech,
 - Mezinárodního paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech,
 - Úmluvy o ochraně základních lidských práv a základních svobod,
 - Mezinárodní úmluvy o odstranění všech forem rasové diskriminace,
 - Úmluvy o právech dítěte,
 - Úmluvy o odstranění všech forem diskriminace žen,
 - Úmluvy proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání
 - Rámcové úmluvy o ochraně národnostních menšin.
- Předseda svolává nejméně čtyřikrát během kalendářního roku zasedání Rady. Její činnost se řídí statutem a jednacím řádem. Sekretariát Rady je organizačně začleněn do struktury Úřadu vlády České republiky.

Rada vlády ČR pro lidská práva

- **Výbor pro občanská a politická práva**
- **Výbor pro hospodářská, sociální a kulturní práva**
- **Výbor proti mučení a jinému nelidskému, krutému, ponižujícímu zacházení a trestání**
- **Výbor pro práva dítěte (Výbor se opakovaně otázkou komerčního sex. zneužívání dětí zabýval, ale žádné konkrétní výstupy k této problematice nepřijal. Výbor aktuálně (konec roku 2008) jedná o možném přijetí Globálního etického turistického kodexu na ochranu dětí před komerčním sexuálním zneužíváním. Kromě toho v listopadu 2008 jednal o zveřejňování osobních údajů o dětech na internetu a o participaci dětí na rozhodovacích procesech)**
- **Výbor pro rovné příležitosti žen a mužů**
- **Výbor pro práva cizinců**
- **Výbor pro lidská práva a biomedicínu**

Proč je dle mého názoru Rada vlády pro LP velice důležitá

- Monitorovací orgán pro dodržování ustanovení mezinárodních smluv
- Vypracovává různé zprávy (např. Zpráva o stavu LP, Zpráva o plnění závazků plynoucích z Úmluvy o právech dítěte a jejího Opčního protokolu atd.)
- Je připomínkovým místem pro komentování novel či návrhů zákonů (zajištěna objektivita díky multioborovému přístupu a členské základně jednotlivých výborů)
- Možnost ovlivňovat formulaci státních programů i znění výzev na předkládání projektů NNO, včetně jejich vyhodnocení
- Validní zdroj informací a odborné diskuze, účast angažovaných expertů a zástupců jednotlivých resortů

Lidská důstojnost

- Lidská důstojnost je nezcizitelná, nadčasová, nedotknutelná (vztah etiky, práva, teologie, filozofie, antropologie, sociální práce)
- Tvoří nejvyšší morální princip, je nárokem i závazkem
- Aspekty lidské důstojnosti – personální (lidské právo na sebeurčení) a tělesné (lidské právo na tělesnou integritu, život...)
- Pojem vedení lidsky důstojného života
- Lidská důstojnost je přímým protikladem ke zneužívání a zvěčňování (komercializace lidského bytí)

Lidská důstojnost jako pojem mezinárodního práva I.

Koncept lidské důstojnosti zaujímá po 2. svět. Válce místo v mezinárodních dokumentech, ústavách a legislativě řady zemí:

- **Charta spojených národů** – *víra v základní lidská práva, v důstojnost a hodnotu lidské bytosti*
- **Všeobecná deklarace lidských práv** – *uznání přirozené důstojnosti a rovných a nezcizitelných práv všech členů lidské rodiny základem svobody, spravedlnosti a míru ve světě*
- **Mezinárodní pakt o občanských a politických právech** – *vrozená důstojnost a rovná a nezcizitelná práva všech členů lidské rodiny jsou základem svobody, spravedlnosti a míru ve světě a tato práva se odvozují od přirozené důstojnosti lidské bytosti (převedení zásady důstojnosti do mezinárodního práva)*
- **Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech** – *lidská důstojnost jako univerzální princip, jež náleží člověku jako členovi lidské rodiny bez potřeby dodatečných podmínek výkonů nebo předpokladů*
- **Úmluva proti mučení a jinému krutému a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání** – *stejná a nezadatelná práva všech členů lidské rodiny vyplývají z přirozené důstojnosti člověka*
- **Mezinárodní úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace** – *je nezbytné odstranit rasovou diskriminaci a zajistit porozumění pro důstojnost lidské osobnosti a úctu k ní*

Lidská důstojnost jako pojem mezinárodního práva II.

- **Deklarace práv dítěte** – *dítě požívá zvláštních práv a mělo by se všestranně vyvíjet v podmínkách svobody a důstojnosti*
- **Úmluva o právech dítěte** – *přirozená důstojnost a nezcizitelná práva dítěte*
- **Úmluva o právním postavení uprchlíků** – *tady se pojem „důstojnost“ nevyskytuje, spíše jsou popsány práva a povinnosti přijímajících států a základní podmínky pobytu uprchlíků na území cizích států*
- **Deklarace o pokroku a rozvoji v sociální oblasti** - *rozvoj a pokrok v oblasti sociální se zakládají na respektování důstojnosti a hodnoty lidské osobnosti a musejí zajistit podporu lidských práv, jakož i sociální spravedlnosti*
- **Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen** - *diskriminace žen porušuje zásady rovnosti práv a respektování lidské důstojnosti, je překážkou pro účast žen, na rovnoprávném základě s muži, v politickém, společenském, hospodářském a kulturním životě jejich zemí, zabraňuje růstu blahobytu společnosti a rodiny a znesnadňuje plný rozvoj možností žen ve službě pro jejich země a pro lidstvo...*
- **Charta OSN** - *víru v základní lidská práva, v důstojnost a hodnotu lidské osobnosti, v rovná práva mužů i žen a národů velkých i malých*
- **Charta základních práv Evropské unie** – *Preambule: Vědoma si duchovního a morálního dědictví je Unie založena na nedělitelných, univerzálních hodnotách lidské důstojnosti, svobody atd. Článek 1: Lidská důstojnost je nedotknutelná. Musí být respektována a chráněna.*

Lidská důstojnost jako ústavní princip

- Ústava ČR – kontinentální právo (je psaná) - tzv. dvojediná ústava (zákony č. 1/1993 Sb. a č. 2/1993 Sb.)
- Ústava ČR se skládá se z Preambule a ze 113 článků rozdělených do osmi hlav (např. specifikace zákonodárné, výkonné a soudní moci) – vyjádření úcty k lidským právům
- LZPS se skládá z Preambule a 44 článků (obdobná práva jako v Mez.paktu o HSKP) – neporušitelnost lidských práv,
- je součástí ústavního pořádku

Ústava ČR

PREAMBULE:

*My, občané České republiky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, v čase obnovy samostatného českého státu, věrni všem dobrým tradicím dávné státnosti zemí Koruny české i státnosti československé, odhodláni budovat, chránit a rozvíjet Českou republiku v duchu **nedotknutelných hodnot lidské důstojnosti a svobody** jako vlast rovnoprávných, svobodných občanů, kteří jsou si vědomi svých povinností vůči druhým a zodpovědnosti vůči celku, jako svobodný a demokratický stát, založený na úctě k lidským právům a na zásadách občanské společnosti, jako součást rodiny evropských a světových demokracií, odhodláni společně střežit a rozvíjet zděděné přírodní a kulturní, hmotné a duchovní bohatství, odhodláni řídit se všemi osvědčenými principy právního státu, prostřednictvím svých svobodně zvolených zástupců přijímáme tuto Ústavu České republiky.*

Listina základních práv a svobod

Práva s svobody obsažené v Listině jsou přirozenoprávního původu, to znamená, že nebyly vytvořeny zákonodárcem, ale jiným způsobem (přirozené právo), což má za následek to, že není možné je zákonem zrušit nebo nadmíru omezit.

- PREAMBULE

...uznávajíc neporušitelnost přirozených práv člověka, práv občana a svrchovanost zákona, navazujíc na obecně sdílené hodnoty lidství a na demokratické a samosprávné tradice našich národů, pamětlivo trpkých zkušeností z dob, kdy lidská práva a základní svobody byly v naší vlasti potlačovány, vkládajíc naděje do zabezpečení těchto práv...

Článek 1:

Lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti i v právech. Základní práva a svobody jsou nezadatelné, nezcizitelné, nepromlčitelné a nezrušitelné.